Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

VĒSTURĒ (augstākais mācību satura apguves līmenis)

Vērtēšanas kritēriji

1. daļa. Zināšanas, izpratne, vēstures avotu analīze

Kopā 53 punkti

Uzd. Nr.		Vērtēšanas kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	1.–4.	1 punkts – par katru pareizi testā izvēlētu atbildi.	1 x 4	4
2.	5.	Identificē vēstures personāžus un saista tos ar konkrētu vēstures notikumu. 1 punkts – par pareizi atbildi.	1	6
	6.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 3 punkti – identificēti vairāki simboli, piemēram: uzraksti, pilsētas siluets, personāži, karte u.tml., skaidrota katra simbola izmantošana, raksturojot vēsturisko situāciju (paskaidrots – kāpēc šādi atainots, nevis aprakstīts, kas tas ir). 2 punkti – identificēti vairāki simboli, viens izskaidrots, bet citu skaidrojums vispārināti attiecināts uz konkrēto periodu (“*tāpēc, ka tad tā bija”, “viņš tur piedalījās”).* 1 punkts – identificēti simboli, bet skaidrojums vispārināts – attiecināts uz periodu nevis konkrēto notikumu; vai arī identificēts un skaidrots tikai viens simbols. 0 punktu – vispārināti aprakstīts pastkartē redzamais vai nav sniegta atbilde.	3	
	7.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – demonstrē izpratni par propagandu un bermontiādi piedāvā loģisku, vēsturiski pamatotu figūru izvietojumu, tekstu variantu. 1 punkts – sniedz atbilstošu aprakstu bez pamatojuma. 0 punktu – apraksts nav saistīts ar konkrēto vēsturisko situāciju vai nav rakstīts.	2	
3.	8.	Identificē pēc teksta Satversmes Sapulci.	1	9
	9.	1 punkts – par katru tekstā atpazītu vēstures notikumu.	1 x 2	
	10.	1 punkts – par katru atbilstošu ierakstu kolonnā “likums”. Katru kolonnā “pamatojums” ierakstu vērtē snieguma līmenī. **Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – uzrakstīta konkrētā likuma būtība un skaidrota tā ietekme Latvijas valsts pastāvēšanā. 1 punkts – uzrakstīta likuma izpausme/nozare bez nozīmīguma skaidrojuma, vai uzrakstīts tikai nozīmīgums vispārīgās frāzēs.	1 x 2 2 x 2	

4.	11.	1 punkts par katru atbilstoši noteiktu valdību.	1 x 2	9
	12.	Katras naudas zīmes skaidrojums – 2 punkti. Pazīmi vērtē tikai kontekstā ar skaidrojumu. 2 punkti – identificē konkrētai valdībai raksturīgu pazīmi un skaidro tās vēsturisko kontekstu. 1 punkts – identificē konkrētai valdībai raksturīgu pazīmi, bet skaidrojums vispārināts, piemēram-"tam laikam (valdībai) raksturīgs. 0 punkti – pazīme bez jebkāda skaidrojuma. Skaidrojumu bez pazīmes vērtē, ja skaidrojumā saprotams par kuru pazīmi ir runa.	2 x 2	
	13.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 3 punkti – demonstrē izpratni, kāpēc 1919. gadā Latvijas teritorijā pastāv dažādas valdības, skaidro katras darbību un darbības reģionu to nomaiņu u.tml. 2 punkti – saprot, ka 1919. gadā ir vairāki, atšķirīgi politiskie spēki, vismaz viena darbību apraksta. 1 punkts – identificē 1919. gadu, zina, ka pastāvēja vienlaikus vairāki politiskie spēki, uzraksta tos, nesniedzot skaidrojumu.	3	

	14.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – demonstrē izpratni, ka visi dokumenti tapuši saistībā ar valsts pasludināšanu un to mērķis bija noteikt valsts darbības (pārvaldes) principus. 1 punkts – saprot, ka dokumentu mērķis ir noteikt, kā valsts darbosies, bet nav norādes, ka tas saistīts ar valsts dibināšanu.	2	
	15.	1 punkts – par katru atbilstošu valstiskuma nosaukumu.	1 x 3	
	16.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 4 punkti – izpratne par periodu, kas apskatīts, izpratne par trīs politiskajiem spēkiem, to rašanās vēsturisko kontekstu, vēsturisko situāciju, lietoti termini, fakti, izprastas cēloņsakarības. 3 punkti – izpratne par vēstures periodu, kas apskatīts, par trīs politiskajiem spēkiem, lietoti termini, fakti, nav vēsturiskā konteksta. 2 punkti – saprot periodu, kas apskatīts visos avotos, identificē politiskos spēkus. 1 punkts – saprot, par kuru periodu visi trīs avoti.	4	
	17.	1 punkts – par katru aprakstītu kritēriju, piemēram: “avota veids ir oficiāls dokuments ar konkrētu datējumu” 0 punktu – ja kritērijs nav identificējams/skaidrots kā avota ticamības noteicējs, piemēram: izdošanas gads avota autors, u.tml	1 x 2	
	18.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – pamatojums pierāda dokumenta nozīmi Latvijas valsts tālākajā attīstībā. 1 punkts – pamatojums ir, bet tas nepierāda konkrētā dokumenta valstisko nozīmīgumu. 0 punktu – pamatojuma nav, ir tikai vērtējums.	2	
	19.	1 punkts – par katru identificētu sociālo grupu. 1 punkts – par pamatojumu, izmantojot vēstures avotā atrasto informāciju un atbilst norādītajai sociālajai grupai. Ja sociālā grupa nav precīzi nosaukta – 0 punktu, bet pamatojums atbilst aprakstam – 1 punkts. Ja sociālā grupa nav precīzi nosaukta – 0 punktu, pamatojums nav attiecināms uz aprakstu, kaut arī ir no teksta – 0 punktu.	1 x 3 1 x 3	
	20.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – norādīts avots B. Ir loģiski sasaistīts pamatojums, kurā skaidro demokrātiskā režīma pazīmes. 1 punkts – avots B. Ir nosaukti pāris faktori, bet nav loģiska pamatojuma; vai pamatojums ir emocionāls bez konkrētu kritēriju nosaukšanas. 0 punktu – tikai uzrakstīta valsts vai burts, bet nav skaidrojuma, vai atbilde nav sniegta.	2	
	21.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – norādīts avots C. Ir loģiski sasaistīts pamatojums, kurā skaidro režīma pazīmes, kas neatbilst demokrātijai. 1 punkts – norādīts avots C. Uzrakstīti pāris faktori, bet nav loģiska pamatojuma; vai pamatojums ir emocionāls bez konkrētu kritēriju nosaukšanas. 0 punktu – tikai uzrakstīta valsts vai burts, bet nav skaidrojuma, vai atbilde nav sniegta.	2	
	22.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – demonstrē izpratni, ka Latvijas valsti dibina tikai partiju pārstāvji, bet demokrātiskas Latvijas valsts izveidei nepieciešama tautas pārstāvniecība – parlaments, tāpēc nepieciešams sasaukt vēlētu institūciju/ Satversmes sapulci, kas pieņems valsts pamatlikumu- Satversmi. 1 punkts – skaidrojumā ir lietoti kādi no terminiem “demokrātija”, “jauna valsts”, “pamatlikums/Satversme”,” vēlēšanas”, bet nav demonstrēta izpratne par demokrātiskas valsts attīstības soļiem. 0 punktu – atbilde nav sniegta, vai tā ir neko neizsakoša, piemēram: lai izstrādātu Satversmi u.tml.	2	

2. daļa.Viedokļa analīze, argumentēšana

Kopā 44 punkti

Uzd. Nr	Vērtēšanas kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	1 punkts – par katru pareizi noteiktu propagandas tēzi.	1 x 4	4
2.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 2 punkti – par katru skaidrojumu. 2 punkti – skaidroti vēstures notikumi un aprakstīta to saistība (atbilstība/ neatbilstība) ar konkrēto propagandas tēzi. 1 punkts – minēts vēstures notikums; bet nav izskaidrota tā saistība ar propagandas tēzi. 0 punktu – atbilde nav sniegta, vai uzrakstīti nepamatoti argumenti	2 x 2	4
3.	3.1. **Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 4 punkti – ar precīziem faktiem skaidrots, kā autors pamato savu viedokli par strēlnieku bataljonu veidošanu. 3 punkti – saistība skaidrota tikai daļēji. 2 punkti – nosaukti faktori, bet nav norādīta precīza saistība vai arī īsi izskaidrots viens faktors. 1 punkts – nosaukts viens faktors.	4	12
	3.2. **Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 4 punkti – nosaukti dažādi faktori un vismaz diviem skaidrota ietekme. 3 punkti – nosaukti dažādi faktori un vienam skaidrota ietekme. 2 punkti – nosaukti divi faktori un vienam skaidrota ietekme. 1 punkts – nosaukts viens atbilstošs faktors, skaidrojums ļoti virspusējs. 0 punktu – atbilde nav sniegta vai tā neatbilst jautājumam	4	
	3.3. **Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 4 punkti – ar precīziem faktiem un iejušanos konkrētajā vēsturiskajā situācijā pamatota personiskā nostāja izvirzītajā jautājumā, atbildē iekļauts piekrītošs vai oponējošs viedoklis, detalizēti to skaidrojot vai skaidrota daļēja piekrišana/ nepiekrišana 3 punkti – dots skaidrojums, bet tas balstīts uz kādu neprecīzu faktu vai jēdzienu. 2 punkti – skaidrojums ir virspusējs vai ir vairākas faktu kļūdas. 1 punkts – ir tikai apgalvojums bez pamatojuma. 0 punktu – skaidrojums nav rakstīts vai atbilde neattiecas uz jautājumu	4	
4.	**Vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu** 8 punkti – ar precīziem faktiem, secīgi un loģiski izskaidrota strēlnieku pretrunīgā nozīme (mantojums), detalizēti izvērtēti vairāki faktori, skaidrota strēlnieku nozīme vēsturiskajā kontekstā un arī ilgtermiņā. 7 punkti – ar faktiem secīgi un loģiski izskaidrota strēlnieku pretrunīgā nozīme (mantojums) īstermiņā un ilgtermiņā, bet neprecīzi lietots kāds jēdziens vai fakts. 6 punkti – skaidrota strēlnieku nozīme kontekstā, iekļaujot pretrunīgus vērtējumus un nozīmi ilgtermiņā, tomēr vērtējumā nepietiekama detalizācija, ir faktu un jēdzienu kļūdas. 5 punkti – skaidrota strēlnieku nozīme vēsturiskā kontekstā un ilgtermiņā, tomēr ir nepietiekama loģiskā sasaiste, izskaidrots viens faktors, citus izvērtējot nepilnīgi. 4 punkti – virspusīgi skaidroti pāris faktori, skaidrojums ir tikai vēsturiskā kontekstā vai tikai ilgtermiņā. 3 punkti – nosaukti vairāki fakti, nav nozīmes skaidrojuma vai arī tas ir kļūdains, aprakstīts tikai vēsturiskajā kontekstā vai tikai ilgtermiņā. 2 punkti – atbildē ir viens vai pāris fakti bez argumentācijas un skaidrojuma. 1 punkts – minimāla un fragmentāra atbilde, ir daži apgalvojumi. 0 punktu – atbilde nav sniegta vai neatbilst tematam.	8	8

5. uzdevums – 16 punkti

Vērtēšanas kategorijas	0 punktu	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Argumenta struktūra	Nav tieši vai netieši ieraugāmas ne viena no argumenta struktūras daļām.	Ir ieraugāma viena argumenta struktūras daļa (piem., apgalvojums), taču nav saskatāma saistība ar citām struktūras daļām.	Ir saskatāmas vairākas argumenta struktūras daļas (piemēram, apgalvojums un pamatojums), taču argumenta struktūra nav pilnīga, vai arī loģiskā saikne starp daļām ir nepietiekami skaidra.	Ir saskatāmas visas galvenās argumenta struktūras daļas (apgalvojums, pamatojums, pierādījumi), kas veido loģiski noslēgtu argumentu, taču pretējais apgalvojums vēl nav integrēts kopējā struktūrā.	Ir ievērota pilna argumenta struktūra, kurā pretējais apgalvojums un tā atspēkojums ir integrēti kopējā argumentā; visi strukturālie elementi ir savstarpēji loģiski sasaistīti.
Pamatojuma kvalitāte	Pamatojums nav sniegts.	Pamatojums ir sniegts, taču tas balstās vispārīgos pieņēmumos vai virspusējā vēsturiskā konteksta izpratnē; loģiskā saikne ar apgalvojumu ir vāja.	Pamatojumā ir mēģinājums izmantot konkrētu vēsturisko kontekstu vai situāciju, taču pamatojuma loģika ir fragmentāra un tikai daļēji sasaistīta ar apgalvojumu.	Pamatojums ir loģiski strukturēts un balstīts vēsturiskā konteksta izpratnē; konteksts ir mērķtiecīgi un atbilstoši izvēlēts apgalvojuma pamatošanai.	Pamatojums balstās padziļinātā vēsturiskā konteksta izpratnē un loģiski, precīzi pamato apgalvojumu; izmantotie konteksta aspekti ir izvēlēti apzināti un konsekventi.
Pierādījumu kvalitāte	Pierādījumi nav sniegti vai tie nav atbilstoši.	Pierādījumi ir faktoloģiski kļūdaini, neatbilst apgalvojumam vai lietoti neprecīzi.	Pierādījumi pārsvarā atbilst apgalvojumam, taču tie ir atlasīti selektīvi vai satur neprecizitātes faktu vai jēdzienu lietojumā.	Pierādījumi ir atbilstoši un iederīgi, fakti un jēdzieni lietoti precīzi, tomēr pierādījumu kopums nav pilnīgs un izsmeļošs.	Pierādījumi ir rūpīgi izvēlēti, atbilstoši un precīzi; fakti, jēdzieni un zinātniskā valoda tiek lietoti korekti un konsekventi.
Pretējais apgalvojums un tā atspēkojums	Pretējais apgalvojums nav tieši vai netieši saskatāms.	Pretējais apgalvojums ir netieši saskatāms vai nav formulēts precīzi; atspēkojums nav sniegts.	Pretējais apgalvojums ir skaidri formulēts, taču tā atspēkojums ir nepilnīgs vai tikai daļēji pamato apgalvojuma apšaubīšanu.	Pretējais apgalvojums ir formulēts un atspēkots ar loģisku pamatojumu, lai gan atspēkojums nav pilnībā izsvērts vai salīdzināts ar paša piedāvātā apgalvojuma stiprumu.	Pretējais apgalvojums ir precīzi formulēts un kritiski izvērtēts, salīdzinot ar paša piedāvāto apgalvojumu, sniegts pārliecinošs atspēkojums, kas atklāj pretējā apgalvojuma ierobežojumus un vājās puses.